

LES HISTÒRIES les EXPLIQUEN ELLS

Per CARLOS ILLANA

Són poques les pel·lícules protagonitzades per dones. Per lesbianes, encara menys. I les que hi ha tenen, en la majoria dels casos, homes darrera les càmeres. És el que s'anomena la “mirada masculina”, on l'heteronormativitat és l'única vara de mesura.

“Les dones lesbianes pateixen un doble procés en la manera en què la seva imatge és estereotipada.”



L'actriu nordamericana Barbara Stanwyck va destacar pels seus personatges forts i independents.

Proveu a escriure a Google les paraules “cine” i “lesbianes”. Trobareu webs que tracten el tema des d'un punt de vista cinematogràfic, però també articles com “Las escenas lésbicas más hot del cine” o “7 películas de amor entre chicas que te harán sudar”, dirigits a un públic heterosexual i on es posa l'accent en el sexe i el físic de les protagonistes. Ara proveu a escriure “cine” i “gais”. Ni rastre d'objectivització.

Aquest “experiment” és només una conseqüència del que succeeix quan hi ha una relació lèsbica a la

“Es perpetua la perspectiva masculina i s'ofereix una imatge sexualitzada i molt allunyada de la real.”

gran pantalla. Es perpetua la perspectiva masculina i s'ofereix una imatge sexualitzada i molt allunyada de la real. I això es produeix quan la pel·lícula se centra en una noia, però ni tan sols això passa gaire sovint. Segons Box Office Mojo, només 9 de les 50 pel·lícules LGTBI amb més recaptació són protagonitzades per dones. Per tant, tenim una representació gairebé invisible i, quan aquesta existeix, majoritàriament són homes els directors i els guionistes de les històries.

EL PERQUÈ DE TOT PLEGAT

Heather Hogan, editora en cap del mitjà *Autostraddle*, deia: “Les pel·lícules sobre lesbianes són el terror de Hollywood per partida doble: inclouen dones, i són dones que no necessiten els homes”. I recordava que en una projecció de *Carol*, una producció amb Cate Blanchett nominada a l'Oscar, la seva guionista va parlar de com de dur havia estat tirar endavant la pel·lícula. Concretament, una

dècada és el temps que van trigar, tot i comptar amb estrelles de Hollywood donant suport a la producció.

La confiança de productors i directius sembla, doncs, major quan qui lidera un projecte és un home. No es tracta, però, d'una excepció del cinema LGTBI: es calcula que les dones directores no són ni el 14% de la indústria del cinema. L'estadística i l'heteropatriarcat, doncs, es fusionen en una aliança perversa que perjudica els col·lectius més invisibilitzats. És un cicle viciós.

I tot això, en què es tradueix? L'estudiosa Caroline Sheldon assegura que les dones lesbianes pateixen un doble procés en la manera en què la seva imatge és estereotipada. D'una banda, queden definides pel seu rol de gènere (són dones) i d'altra, per la seva orientació sexual (són lesbianes). Un doble estigma que les converteix en un dels col·lectius més vulnerables del setè art. En concret, Sheldon defineix tres estereotips: el de la lesbiana dominant, el de la sofisticada i el de la neuròtica. Els rols més comuns que els atorga Hollywood.

ALGUNS EXEMPLES

La pel·lícula francesa *La vida de Adèle* va rebre una aclamació quasi unànime per part de la crítica. El diari ABC deia: “Probablement nunca se ha hecho

una película que refleje con tanta física y química el amor y lo otro entre dos mujeres”. *El Mundo*: “Pocas veces antes en el cine reciente se ha rodado de forma tan frontal, tierna y precisa el sexo, el sexo lésbico”. Tot i el que la lògica ens pugui dir, aquestes dues crítiques van ser escrites per homes. Igualment ho és el director i guionista. Sí, les protagonistes són elles, però tot passa pel prisma d'ells, pel que s'anomena la “mirada masculina”. Aquest és un terme encunyat l'any 1975 per Laura Mulvey segons la qual els homes

heterosexuals, amos de la producció audiovisual, reflecteixen el cos femení des d'un punt de vista sexual, com un objecte. Precisament, Julie Maroh, autora del còmic original en què es basa la pel·lícula, va criticar que les escenes sexuals del film “bordegen la pornografia” i recorda com en un passatge del llargmetratge “el públic *queer* reia en trobar aquelles escenes ridícules i gens convincents”.

Tres anys després de *La vida de Adèle*, el 2016 una altra pel·lícula de lesbianes va triomfar al festival de cinema més prestigiós, el de Cannes. Es tracta de *La Doncella*, film sudcoreà amb escenes molt explícites de sexe i que també comptava amb un home darrera la càmera. La crítica Daniela Costa, entre altres, lloava les actuacions, la fotografia i el disseny de producció, però mencionava la falsedat en certes parts de la història, poc realistes i més pensades per a un públic heterosexual. La butaca al cinema s'allunyava per a aquelles dones que havien viscut una veritable relació lèsbica.

UNA TÍMIDA MILLORA

La situació per la dona al cinema, això sí, sembla millorar amb el pas del temps, un fet que pot beneficiar les futures produccions de cinema LGTBI amb protagonisme femení. María Castejón és professora, crítica

de cinema i experta en la representació de les dones a la gran i a la petita pantalla. En declaracions a la revista *Lambda* explica que actualment “la representació de la dona al cinema ha arribat al *mainstream*” però matisa que la ruptura amb el passat tampoc és tan gran: “Mae West, Barbara Stanwyck... grans actrius amb un paper al cinema molt important”. No obstant, el camí a recórrer encara és força llarg: “Queda molt a fer, les dones tenim, en general, papers més secundaris i no hem arribat a tots els rols”. Pel que fa al cinema lèsbic, menciona *Una habitació en Roma* com a exemple de pel·lícula a evitar i *Nacidas para sufrir* com tot el contrari.

No és gens senzill donar la volta a la truita, aconseguir que siguin elles les que expliquin les seves pròpies històries, però alguna cosa es belluga a Hollywood i, qui sap, potser en futurs articles celebrarem, en aquesta revista, l'existència d'una veritable mirada femenina.

“Les escenes de sexe de la pel·lícula *La Doncella*: poc realistes i més pensades per a un públic heterosexual.”



Cartell del film “Carol”.



Cartell del film “La Doncella”.